

Komunike

glavnega odbora Jugoslov. učiteljskega udruženja

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega udruženja je na svojih sejah 30. in 31. dec. 1935 po poročilih predsednika in ostalih funkcionarjev glavnega odbora o vprašanih stanovske, prosvetne in šolske politike, soglasno ugotovil:

1. Da je v moralnem, pravnem in materialnem pogledu zaščite članstva ukrenil izvršni odbor vse, kar je bilo v teh prilikah mogoče.

2. Da je pogumno poseganje predsednika glavnega odbora tov. Dimnika v te probleme izzvalo simpatije in spoštovanje vsega učiteljstva.

V pogledu nadaljnega dela.

1. Izvršni odbor bo v smislu skupščinske deklaracije še nadalje vodil akcijo, da zagotovi svobodo otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem, — nato bo deloval, da se realizirajo vsi principi: pouk v narodnem jeziku, znižanje števila učencev v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obvezno osemletno šolanje brez izjeme, izvedba splošne in strokovne izobrazbe in vzgoje po sodobnih principih, preprečitev izkoriščanja otrok za fizično delo, socialno zdravstvena zaščita otrok, brezplačno šolanje in oskrbovanje otrok s šolskimi potrebščinami.

2. Izvršni odbor se bo še nadalje brgal za svobodo šole in šolske organizacije — za realizacijo principov: ustanavljanje in sodelovanje pri prosvetnih ustanovah vseh vrst, ekonomska sigurnost in neodvisnost šole, demokratizacija in avtonomija šolstva. Deloval bo na to, da bodo zahteve šolskih predstavnikov upoštevane v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah in to glede prosvetno šolskih vprašanj in ločitve šole od vseh faktorjev, ki ovirajo njen razvoj.

Učni načrt in program ne ustreza popolnoma niti modernim pedagoškim principom niti smotru šole.

Monopolizacija učbenikov se protivi principom tekmovanja v kulturnih vprašanjih, ki prinašajo progres. Radji tega nalaga glavni odbor izvršnemu odboru naslednje: Izvršni odbor naj priredi idejno skico učnega načrta in programa za nižje in višje razrede osnovne šole, razpiše natečaj in odredi nagrade.

3. Sedanji sistem namestitvev in premeščanj učiteljstva škodi tudi narodu; zato se za sanacijo teh razmer odobravajo že podvzeti koraki in se zahteva, da se v tem smislu nadaljuje, a še posebej, da se zahteva intervencijo najvišjih čuvarjev državnih interesov.

Izvršni odbor bo vztrajal na tem, da se zagotovi učiteljstvu svoboda pri delu za popolnjenje v sodobnega in dobrega vzgojitelja; deloval bo za učiteljsko akademsko izobrazbo, pedagoško neodvisnost, ekonomsko socialno preskrbo, stalnost v službi, državljansko enakopravnost in svobodo.

4. V dosegu navedenih smotrov bo deloval izvršni odbor na to, da se sprejmejo:

- a) novela zakona o narodnih šolah;
- b) novela uradniškega zakona, s katero se vrnejo izgubljene pravice in se v pragmatič-

nem pogledu vzpostavi stanje, kakršno je bilo leta 1923. s popravkom vseh pomanjkljivosti, ki so se pokazale pozneje.

5. V pogledu spremembe uredbe o reguliranju draginskih doklad ugotavlja glavni odbor, da tudi z njo niso odstranjeni osnovni razlogi zaradi katerih je ta izzvala upravičeno nezadovoljstvo — ker:

a) še nadalje prizadeva ekonomsko šibke, med tem, ko se veliki prejemki visokih funkcionarjev sploh ne zmanjšujejo, ali se komaj dotikajo;

b) je naperjena proti zakonu in družini, ker državni uslužbenec zgubi toliko več, v kolikor večjo družino ima. Še posebej je z njo prizadeta žena — učiteljica.

c) prinaša posredno škodo javni morali, javnemu redu in pravni sigurnosti sploh, ker se ve, da so ti odvisni od ekonomske preskrbljenosti in vestnih uradnikov.

č) Po vsem tem ni uredba samo uradniški, nego splošni — nacionalni in državni problem.

d) ker prejemajo učitelji in učiteljice v ogromnem številu srezov redno zadnji plačo, se prihaja do prepričanja, da se jih vede omalovažuje in dovaja v neprijetni položaj.

6. Da bi bila akcija izvršnega odbora učinkovitejša, še predlaga:

a) da se s pomočjo sekcijških odborov oživijo vsa društva in organizacije. Izvršni odbor bo po vseh aktualnih vprašanjih — v kolikor ne bi bilo mogoče potom tiska — obveščal svoje članstvo v okrožnicami. Društva bodo iz svoje srede takoj izvolila dopisnike in referente za tisk. Propaganda in čitanje organizacijskih listov je moralna obveza vsakega člana.

b) Določbe o častnem razsodišču naj stopijo takoj v veljavo.

c) Napram odborom, ki ne izvršujejo polnovredno društvenih odlokov, naj se uporabijo pravila in poslovnik.

č) Preda naj se častnemu razsodišču vse one, za katere se ugotovi, da so se s svojim netovariškim delom pregrešili proti pravnim in moralnim interesom svojih tovarišev (s premeščanjem i. dr.) in delovali na slabljenju ugleda organizacije.

7. Glavni odbor sprejema z zadovoljstvom na znanje sklep izvršnega odbora, sprejet v soglasnosti z ministrstvom za zunanje zadeve in ministrstvom prosvete, da se leta 1936, vrši v Beogradu internacionalni učiteljski kongres v zvezi s pedagoškim tednom, ker se bodo ob tej priliki okrepile tudi vezi vseslovenske učiteljske zveze.

8. Izvršnemu odboru se nalaga, da tudi še nadalje deluje na snovanju socialnih ustanov, posebno na snovanju fonda za samopomoč.

9. Glavni odbor, predstavnik celokupnega jugoslovenskega učiteljstva — je globoko ganjen z veliko pažnjo svojih tovarišev — gospe Mare in gospoda Milana Rabrenovića izkazano s tem, ker sta darovala jugoslovenskemu učiteljstvu kompleks zemljišča v Banji Koviljači in na ta način ustvarila trajno zadužbino, dostojno največjih in najplemenitejših ljudi naših vrst.

Beograd, 1. januarja 1936.

Božično zborovanje katoliškega učiteljstva

»Slovenec« z dne 29. dec. 1935, št. 299 prinaša na 5. strani pod naslovom »Božično zborovanje katoliškega učiteljstva« med drugim tudi sledeče:

Ban. šol. nadz. v p. F. Lužar je v kratkih besedah povedal, da sta se vse dotlej min. ref. F. Erjavca in ban. šol. nadz. I. Štrukelj z vso močjo zavzela za popravilo krivic in predlaga nastopno izjavo, ki naj se da na glasovanje današnjemu zboru: Prizadevanju min. ref. Erjavca in ban. šol. nadz. Štruklja, da se preganjanemu učiteljstvu popravijo krivice, izrekamo zahvalo in zaupanje, obenem pa obsojamo vso gonjo in intrigantstva proti navedenima in prvi izvršitvi vladnega programa za popravilo krivic. Velikanski aplavz je pričal o sprejetju celotne izjave in na vprašanje predsednice, kdo glasuje za, so se dvignile vse roke navzočih.

V kolikor naj bi se gornja izjava, z ozirom na tozadevne izpade v zadnjem času proti sekciji JUU s strani »Slovenca«, nanašala tudi na sekcijo JUU za dravsko banovino, jo moramo najodločneje odkloniti ter izjaviti sledeče:

Povsem deplasirano je, da se skuša deliti učiteljstvo v grupe na verski osnovi in se z označbo »katoliško učiteljstvo«, drugi del učiteljstva v Sloveniji nehotno označuje kot »nekatoliško«. Vzamemo to na znanje, a ostajamo tudi v praksi nadalje na osnovi, ki je za člane JUU odredena v »Deklaraciji«, sprejeti v Celju leta 1926, in na glavni skupščini JUU v Sarajevu leta 1935.: da »življenjski interesi stanu in šole zahtevajo samo eno stanovsko-politično organizacijo za vse učiteljstvo v državi ter je smatratelj za kvarno vsako stanovsko opredeljevanje učiteljstva na strankarsko politični, verski ali plemenski osnovi.«

V kolikor se za člane JUU dosedaj ni dovoljno izvajalo gornje stališče, bo treba v bodoče zahtevati večje doslednosti s strani članstva JUU.

Nadalje moramo odbiti vsako izigravanje, kakor bi JUU bilo proti popravilo krivic. Izjavljamo, da je JUU samo storilo in zahte-

valo, da se krivice popravijo že pred kampanjo »Slovenca« proti JUU. Ne more se pa strinjati z vsem, kar se hoče skriti pod plašč krivic in da bi se skušale ustvarjati nove krivice. Tudi se ne more strinjati, da se izkoristi popravilo krivic za protekcijonistiško premeščanje gotovih izvolencev, na škodo mnogih upravičenejših, ki se jim s takim postopkom odvzame možnost kompetence za prosta mesta. Te svoje zahteve opira JUU na svoje enako stališče in enak postopek v preteklosti.

Tudi moramo odklanjati »obsodbe gonje in intrigantstva« v pogledu izvršitve vladnega programa za popravilo krivic, v kolikor bi se ta očitek nanašal na JUU in smo primorani izjaviti:

Da je JUU takoj ob nastopu sedanjega režima ponovno predložila vse krivične premeščitve, v kolikor so se člani JUU obrnili za zaščito nanj, na merodajna mesta, med njimi tudi g. min. dr. Antonu Korošču ter bo odločno podprla vsak vladni program za popravilo krivic. Ob tej priliki moramo naglasiti, da so med krivičnimi premeščitvami nekatera, ki imajo absolutno značaj političnega — premeščanja, a jih »Slovenec« ne omejuje, kakor Ivanjšič, Jenko, Kosova i. dr. ter zahtevamo tudi popravilo teh krivic.

Končno moramo v pogledu članov JUU izjaviti, da se neupravičeno odvajajo od svoje stanovske organizacije, v kolikor hočejo izven nje reševati stanovska vprašanja. Sekcija JUU je pripravljena v stanovskem okvirju odgovorjati za vsak primer, ki ji je bil dostavljen, kaj je storila in se je vedno trudila očuvati najobjektivnejše postopanje napram članstvu. Zato upravičeno zahteva, da se tudi člani zavedajo svojih dolžnosti do nje.

Za sekcijo JUU za dravsko banovino
v Ljubljani, 31. decembra 1935.

Predsednik: Tajnik:
Ivan Dimnik, s. r. Metod Kumelj, s. r.

Splošne vesti

— Državna izpitna komisija za sreske šolske nadzornike, V 11. zvezku »Prosvetnega glasnika« je pod O. n. br. 66.972 priobčene sledeči odlok: Na predlog kraljevske banske uprave v Ljubljani IV, br. 7758/5 od 12. oktobra 1935 in v zvezi prejšnjega odloka O. n. br. 47.639/35 odločam, da se postavi za člana izpraševalca državne izpraševalne komisije za zvanje sreskega šolskega nadzornika namesto Skulja Andreja in Drnovška Frana, ki sta razrešena dolžnosti banskih šolskih nadzornikov, Štrukelj Ivan, v. d. banskega šolskega nadzornika, ki bo izpraševal šolsko zakonodajo in administracijo. — Minister prosvete: Dobr. Stošovič s. r.

— ČLANSTVU JUU SRESKEGA DRUŠTVA LJUBLJANA VZHODNI DEL. Ker dnevno prejemam proteste članstva, da se ne bo udeležilo zborovanja 9. I. 1936. v Ljubljani, sem primoran zborovanje odgoditi na nedoločen čas. Kosin, predsednik.

† Vendelin Sadar. V torek 31. decembra je v Ljubljani nenadoma umrl tov. Vendelin Sadar upokojeni učitelj. Pokojnik je bil dolgoletni član nadzornega odbora »Učiteljske tiskarne«, bil je tudi dolgoleten član načelstva in blagajnik »Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta« v Ljubljani. Dobra in delovnega tovariša ohranimo v najlepšem spomnu. Prizadetim naše sožalje.

† Nenadoma je umrl tov. Ljubomir Poje, učitelj v Safarskem pri Ljutomeru. V ponedeljek 16. decembra je še poučeval, v torek 17. decembra pa je, prepeljan v bolnico v Mursko Soboto, nenadoma umrl. Dobra mladega tovariša, ki je imel komaj 35 let življenja in 15 službenih let, ohranimo v prijaznem spomnu.

Gg. učiteljicam. Uredništvo in uprava »Zenskega sveta« se najtopleje zahvaljujeta cenj. gg. učiteljicam, ki so takoj po ukinutvi solidarnosti obveznega nastopa svoje stanovske organizacije dokazale, da pravilno cenijo vrednost »Zenskega sveta«. Vse odpovedi, ki jih je prejela uprava od gg. učiteljic, so

se zopet preklicale ter je, nasprotno, sedanje število naročnic še celo naraslo, in to prav po prizadevanju gg. učiteljic. To nam dokazuje, kako priljubljen je »Zenski svet« v učiteljskih krogih.

Cenjene gg. učiteljice prosimo, da nam ohranijo svojo naklonjenost tudi v bodoče; prosimo jih, da priporočajo »Zenski svet« povsod, kjer ga še nimajo, posebno med svojimi kolegicami. V nobenem razredu bi pri ročnem delu ne smele manjkati priloge »Zenskega sveta«. Kolikor bo v naši moči, bomo rade upoštevale nasvete gg. učiteljic, ako bi kaj želele, kar bi jim koristilo pri šolskem pouku ročnega dela. Znan nam je težaven položaj našega učiteljstva in nikakor nočemo lista vsiljevati. Pripricane pa smo, da koristni, ki jih imajo naročnice od »Zenskega sveta« daleč presejajo stroške za njegovo naročnino.

Da je »Zenski svet« res v pravem pomenu besede ženski list, je pokazal tudi pri načrtu za podelitev nagrad rednim plačnicam za leto 1936. Razpisal je za enkrat 100 nagrad, katerih pa ne bodo deležne le one, ki plačajo naenkrat celoletno naročnino, marveč tudi one, ki jo plačujejo četrtletno, saj bo prav tem nagrada v prvi vrsti dobrodošla.

— Opozorilo dolžnikom. Akcija za ustanovitev društva dolžnikov je v toliko napredovala, da se bo prihodnji mesec sklical ustanovni občni zbor. Zato se vabijo vsi zainteresirani iz vseh stanov, da prijavijo svoj pristop. — Obenem se naprošajo vsi oni, ki bi bili pripravljene prevzeti za svoj okraj ali občino poverjeništvu, da to sporoče pripravljalnemu odboru. Ako sami ne bi mogli prevzeti poverjeništvu, so naprošeni, da prijavijo naslove oseb, ki bi prišle za to v pošte. — Svoj pristop pa naj prijavijo vsi, ki vidijo v snujočem se društvu dokaz samopomoči ter prvi korak k uresničenju naših zahtev po omiljenju neznesne gospodarske krize oziroma stiske. — Prijave naj se naslovijo na Pripravljalni odbor Društva dolžnikov v Ljubljani, Škrabčeva ulica 9.

Osebne zadeve

—i Za sreske šolske nadzornike so imenovani: Vinko Rupret, šolski upravitelj v Smledniku, za kranjski srez; Ferdinand Bobič, vadniški učitelj v Mariboru, za Maribor levi breg; Leon Cepuder, vršilec dolžnosti sreskega šolskega nadzornika za Ljubljano okolico je postavljen za sreskega šolskega nadzornika Maribor desni breg; Ivan Mihler, vršilec dolžnosti sreskega šol. nadzornika za Ljubljano okolico je razrešen dolžnosti.

—i Prestavljeni so ti-le učitelji in učiteljice: Franja Golmajer-Sušnik iz Brežic v Ljubljano, Marija Pleško z Vrhnice v Ljubljano, Helena Kelhar-Črne iz Moravč v Ljubljano (dodeljene so novo ustanovljeni gostilničarski šoli v Ljubljani), Miroslava Čekada iz Dragatuša k Sv. Jederti, Jožica Bitenc-Križnič iz Murske Sobote k Sv. Juriju ob juž. žel., An-

tonija Müller iz Zabrda v Zeleznike, Marija Selškar iz Planine v Doblje, Franja Bernot-Golob z Dobrave v Ljubljano, Rudolf Piculin iz Vel. Lašč v Kočevje, Vera Šantič-Bajič iz Loškega potoka v Ljubljano, Vladimira Engelman iz Senovega v Maribor, Josipina Borštnar iz Žiž v Maribor, Ana Kreft-Špan iz Vojnika v Ljubljano, Jožef Uran iz Narapelj v Poljanu. Iz službe je bil odpuščen Alojzij Zihert iz Trzina zaradi odslužitve kadrskega roka, kakor tudi Joža Mivšek iz Loke pri Zuslu. Učiteljici Rozaliji Česnik od Sv. Miklavža je sprejeta ostavka. Ani Welley-Fonda, kontraktualni učiteljici v Selih pri Kamniku, je prenehala kontraktualna služba.

—i Upokojena je Pavla Delak, učiteljica v Radvanju.

Listi

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—i »Slovenec« od 20. XII. objavlja pod naslovom »JUJ in premeščitve učiteljstva dve okrožnici, ki jih je razposlalo Udruženje onim učiteljem, ki so prejeli od banov. šol. nadzornika poziv, naj vložijo prošnje za nova mesta. V članku napada Udruženje, češ, da je ob krivicah prejšnjih režimov molčalo, zdaj pa, ko se hočejo krivice popraviti dviga viharje prahu.

—i »Domoljub« z dne 18. XII. govori v uvodniku »Naše meščanske šole« o potrebi meščanskih šol. Vsak okraj bi moral imeti — po mnenju člankarja — svojo meščansko šolo in vsaka šola bi morala imeti svoj poseben načrt. Današnja meščanska šola ne odgovarja namenu. Ona je le tvornica za nižje uradništvo, katerega imamo preveč. To je za to — pravi člankar — ker pri urejanju ustroja naših meščanskih šol nima ljudstvo nobene besede.

—i Mariborski večernik od 18. XII. govori o unifikaciji šolskih knjig in pričakuje, da bo sedaj JRZ unifikacijo prepredila. — V isti številki poroča list pod naslovom »Križi in težave naših vzgojiteljev« podrobno o učiteljskem zborovanju v Slovenski Bistrici.

—i Volksstimme z dne 19. XII. piše o deputaciji, ki je šla v Beograd, da protestira proti monopolizaciji šolskih knjig.

—i Glede unifikacije knjig, se je razvila med »Slovenec« in »Jutrom« srdita polemika. »Jutro« od 20. XII. pravi, da se je »Slovenec« oklenil krčevite neke notice v sara-jevskem »Pokretu« kot dokaz, da so Pohorci za unifikacijo šolskih knjig, ki naj služijo v počasno likvidacijo slovenskega jezika. »Jutro« pa trdi, da list ni glasilo Pohorcev, ampak svobodna tribuna. Glede šolskih knjig pa pravi »Jutro«, da je treba samo poteze peresa, pa je zadeva rešena in za trajno pokopana v prašnih arhivih ministrstva prosvete.

—i Glede preganjanja našega tiska na Koroškem piše »Jutro« z dne 20. XII. mimo-grede v podlistku »Skok na Koroško stran«, da je v istem času, ko je dovoljena v Jugoslavijo habsburgovska »Reichspost« in so pri nas nekateri v groznih skrbeh, da se bo slovenska mladina na Koroškem pohujšala, če dobi po nesrečnem naključju v roke »Naš rod« namesto »Lučke« in »Zamorčaka«, je v nevarnosti da plača potnik, ki ima zavite copate ali kravate v »Jutro« ali »Slovenski narod« 2000 Din globe.

—i O militaristični sovjetski vzgoji, ki se začinja pri otroku tako rekoč takoj pri rojstvu piše »Straža v viharju« od 15. XII.

—i O vzgajanju narodne zavesti ima »Slovenija« od 20. XII. daljši uvodnik. Članek je proti ilirizmu in slovenstvu na obroke kot pravi, da se ga uvaja že v prosveto, v upravo in politiko. V članku je pohvaljena tudi Zgečeva študija o posestnem razmerju v Halo-zah, ki da pove »več kot vse nacionalistično kričanje o ogroženi severni meji.«

—i Mladinsko prilogo dobi tudi marksistični mesečnik »Svoboda«, ki se po novem letu vsebinsko in oblikovno čisto prenovi.

—i Komunistično organizacijo so odkrili med dijaštvom v Zagrebu. Imela je svojo tiskarno in veliko množino propagandnega materiala in podroben načrt za sabotažo obstoječega šolstva. (»Delavska politika« z dne 21. decembra.)

—i Šola naš največji sovražnik na Koroškem. Pod tem naslovom prinaša »Prelom« daljši članek o žalostnih razmerah na tako zvanih utrakvističnih šolah, kjer se uporablja slovensčina samo prve dni kot zasilno sredstvo.

—i Članek proti temu, da bi imeli učiteljski dostop tudi na druge stroke filozofije razen na pedagoško je izšel v »Akademskem glasu« z dne 16. XII.

—i O imenovanju novih nadzornikov piše »Slovenec« od 22. XII. V isti številki lista so zabeležene tudi nekatere premeščitve učiteljev pod naslovom »Iz učiteljske službe.«

—i Proti monopolizaciji knjig piše tudi »Slovenec« od 22. XII. in trdi, da monopolizacija knjig ne izboljša in ne poceni, pač pa narobe.

—i O komunistični propagandi med srednješolci priobčuje »Jutro« od 21. XII. daljši članek, kjer objavlja predvsem poročilo zagrebške policije z navodili komunističnega vodstva, kako naj se borijo srednješolci proti prosvetnim oblastim.

—i O akciji proti monopolu šolskih knjig in zvezkov, ki so jo započele gospodarske in kulturne organizacije poroča obširno tudi »Jutro« od 22. XII.

—i O komunistični agitaciji na srednjih šolah in nepravilni borbi proti komunizmu piše »Jutro« od 22. XII. Podoben članek je

izšel tudi v »Glasu naroda« od 22. XII. Zanimiv članek o tem ima tudi beograjska »Pravda«, ki razglablja, zakaj je med ariarini dijaki toliko sinov bogatih Judov in razlaga to paradokso dejstvo kot snobizem. Čudi se pa, da ti pretkani računarji igrajo »va banque«. »Pohod« z dne 23. XII. govori v članku Mladina in uedinjenje o komunizmu med našimi dijaki in se čudi, da šolska oblastva tako obzirno in neodločno postopajo pri zatiranju komunizma na šolah.

— O težkih razmerah, v katerih živijo ponekod učiteljice, prinaša »Pohod« od 23. XII. članek o učiteljici iz Slov. Bistrice, ki je prišla zato, ker so jo obrekovali, v spor z župnikom in posebno še z njegovo kuharico in bo najbrže premeščena.

— Glede unifikacije šolskih knjig objavlja »Slovenec« z dne 23. XII. članek »Naša prosvetna politika«, kjer pravi, da so se naše gospodarske in kulturne organizacije v Beogradu potegnile zato, da se natečaji za te knjige preprečijo, ker pomeni unifikacija nevarnost za slovenski jezik in atentat na slovensko bitnost. Obrča se tudi na slovenska člana v Glavnem prosvetnem svetu, da se upreta izvedbi takega natečaja.

— Proti »Učiteljskemu tovarišu« in JUU prinaša »Slovenec« z dne 27. XII. pod naslovom »Učiteljski tovariš, učiteljstvo in naše ljudstvo« kratak, a strupen članek, kjer pravi, da naš list zdaj obupno zavija oči zaradi dozdevnega preganjanja učiteljstva, da uganjajo učitelji na svojih zborovanjih demagogijo, da se niso niti zmenili, ko so bili preganjani najboljši ljudje v dobi JNS in da je največ podlih denuncijacij proti tem izšlo baš iz učiteljskih vrst.

— O gradnji nove šole v Kranju in o slabem gospodarstvu, piše »Gorenjec« od 24. XII. v članku »Šola, »Prevola«, vodovod in regulacijski načrt«.

— O uradniškem problemu, uradniški stalnosti in znižanju plač piše »Naš glas«, od 15. XII. v treh člankih, ista številka piše tudi o prizadevanju, da bi prišla Maribor in Celje v I. druginjski razred.

— O kulturno-prosvetnem delu v gasilstvu je prinesel daljši referat Gačnik v 12. št. »Gasilca«.

— Nekaj zanimivih misli o šoli in domu prinaša »Nova doba« od 25. XII.

— Kako naj šola dela za prerojenje naše vasi in begu učiteljstva z dežele v mesto in njega vzrokih piše K. Hafnerjeva v 1. št. »Mladike«.

— O tem, kdo ima pravico do vzgoje mladine piše pod naslovom »Za svobodo krščanske šole« »Domoljub« od 23. XII., isti list piše tudi o komunizmu v srednji šoli.

— O problemu upravne decentralizacije piše precej izčrpno bivši podban dr. Pirkmajer v listu »Misel in delo« št. 2. Glede izdatkov v resoru prosvete — pravi — da grede po večini za osebne prejemke osebja, ki bi se mogli prenesti na pokrajinske, a vodstvo in nadzorstvo prosvete, visoke šole, prosvetna politika in zakonodaja bi mogle ostati v rokah centrale.

— O reformi učiteljskih šol prinaša ista številka daljši članek, ki izvneni v takle zaključek: Vprašanje učiteljskih šol se ne sme reševati izolirano, ampak le organizacijsko v okviru celokupnega našega srednjega in visokega šolstva.

— Nekaterih člankov in citatov iz »Učit. tovariša« se dotakne ista številka lista tudi na platnicah pod naslovom »Učiteljci«.

— Učiteljstvo včlanjeno v »Sloškovski družbi« je zborovalo za Božič. Navzoči so izrekli min. ref. Erjavcu in ban. šol. nadzorniku Struklju — v zadevi znanih pisem za premešitev — popolno zaupanje in so obsojali borbo JUU proti načinu te premešitve. (»Slovenec« 28. XII.) Ista številka lista prinaša še en članek v tej zadevi pod naslovom »Še JUU in premešitev«. Članek končuje nadvse zanimivo, in sicer tako-le: Bolje je, da se JUU v popravljane krivice ne spušča, ker to je preveč glasno vpitje, da morda — krivice odobrava.

— Plače učiteljic na Angleškem so nižje od plač učiteljev. Za učitelje in profesorje na privatnih zavodih ni predpisana nikakoli zakonita izobrazba in je lastniku zavoda prosto dano, da nastavi, kogar hoče. (»Slovenec« 28. XII.)

— Glede preganjanj slovenskega učiteljstva, ki so se vršila v eri 1932-34, ko je divjala po Sloveniji JNS — kot pravi »Slovenec« — odgovarja »Jutro« od 28. XII., ki pravi, da je bilo v tej dobi najmanj preganjanj. Pač pa da je bilo nad 400 novih nastavitelj.

— Nekaj učiteljskih premešitev objavlja »Slovenec« od 28. XII.

— Popravek, ki ga je poslalo JUU na znane napade »Slovenca« na Udrženje objavlja »Slovenec« z dne 28. XII.

— Nov napad na JUU prinaša ista številka »Slovenca« v obliki poročila iz učiteljskega zborovanja v Ljutomeru. Tu se očita Udrženju, da zbira prispevke v vsej banovini zato, da imajo nekateri gospodje priboljške in da je molčala in odobrvala ob persekucijah JNS, če je šlo za učitelja krščanskega mišljenja. Dopisnik, ki naj bi bil učitelj, zahteva enakopravnosti ali pa grozi z izstopom.

— O higieni v šoli prinaša nekaj zbadljivih opazk »Murska krajina« 29. XII. v članku »Mimo nas«, kjer izvemo, da je na osnovni šoli v Murski Šoboti obolelo na mumsu polovica otrok.

— Proti monopolu šolskih knjig sta se izrekli tudi »Kmetški list« od 27. XII. in »Trgovski list« z dne 24. XII.

— O organizaciji šolstva v Jugoslaviji zaključuje v 12. številki »Samouprave« dr. H. Steska daljšo razpravo. V tej številki govori

o strokovnem šolstvu, o upravi in nadzoru nad šolami ter o skrbi za znanost in umetnost izven šol.

— Fond za nastavitelj brezposelnih učiteljev, ki se je ustanovil v skupščini l. 1933., se mora vrniti v celoti narodni skupščini, ker se ni uporabil v te namene, (tako je sklenil administrativni odbor — kot piše »Slovenec« z dne 28. XII.).

— Če se hočemo rešiti komunizma, pravi »Slovenec« od 28. XII., moramo Slovenijo pokristjaniti, vltiti moramo borbeno krščansko v šolo, na univerzo, v učbenike in časopise.

— O reformi pouka na meščanskih šolah ima ob sprejemu novega učnega načrta »Slovenec« z dne 28. XII. članek, ki izvneni v tole zahtevo: Pustite nam izhono pot in dali vam bomo človeka, kakršnega danes potrebujemo.

— Glede utrakvističnih šol na Koroškem in o zatiranju koroških Slovencev sta v »Ponedeljskem Slovincu« od 30. XII. dva daljša članka.

— Kulturno avtonomijo ponujajo — kot poroča »Poned. Slovenec« od 30. XII. — Slovincem na Koroškem celovške »Freie Stimmen«. S tem naj bi se rešilo tudi delikatno šolsko vprašanje.

— »Slovenec« pisanje, češ da se je pričelo JUU brigati za svoje člane šele sedaj, dočim ni imelo poguma protestirati proti preganjanju učiteljev pod bivšimi režimi, so soglasno obsodili na seji predsednikov sreskih društev v drinski banovini. Na seji je bilo ugotovljeno, da je JUU vedno in pod vsakim režimom branilo svoje člane neglede na politično pripadnost in da ni osrednje vodstvo Udrženja zanemarilo niti enega slučaja pritožb svojih članov. (»Jutro« 29. XII.)

— Novi krajevni šolski odbor v Ljubljani: dr. Adlešič (preds.), Novak, Babnik, dr. Klinar, Vider, Jenko. Za obrtno - nadaljevalne šole: dr. Adlešič (preds.), Zupan, Martinčič, Vider. (»Slovenec« 31. XII.)

— Proti okrajnjanju narodne in kulturne samobitnosti, proti monopolizaciji knjig in za izpremembo zakona o učbenikih iz l. 1929. je bil soglasno sprejet predlog dr. Kamušiča na seji ljubljanskega občinskega sveta 30. decembra.

— Monopolizacija knjig še ni aktualna, take informacije je prejel dopisnik »Slovenca« v ministrtvu. (»Slovenec« 31. XII.)

— Učiteljstvo ne pozna zemljepisja, to nam hoče menda dokazati »Slovenija« od 28. XII. v notici »Cvetje iz šolskega leta«, kjer pravi, da je učiteljica na Senjaku zapisala v dijaško knjižico v rubriki rojstni kraj — Ljubljana — savska banovina. Ker Senjaka ni ne v naši banovini pa tudi ne v naši državi, eksistira najbrže tudi omenjena učiteljica samo v fantaziji »Slovenije«.

— Novega okrajnega šolskega nadzornika v Kranju g. Rupreta pozdravlja z veseljem »Gorenjec« od 30. XII. kot človeka, ki je moral dolgo skrito delati v korist slovenski mladini.

— Novo vzporednico pri otroškem vrtcu v Gradcu pri Litiji so otvorili. (»Slov. narod« 30. XII.)

Naša gospodarska organizacija

»DOM UČITELJIC« V LJUBLJANI.

Ta zadruga se je l. 1932. preosnovala iz »Društva učiteljic«.

Namen ustanove je, zbirati sredstva za gradnjo doma učiteljic. V njem bi imele stanovanje tovarišice; nekaj opremljenih sob bi bilo na razpolago učiteljicam, ki bi se mudile v Ljubljani in bi potrebovale prenočišče. Samskim učiteljicam bi dom nadomeščal družinski krog. To bi bil po načrtu glavni smoter, ki so si ga ustanoviteljice zamislile. Poleg tega pa čakajo to ustanovo še druge, širše naloge, ki se bodo pred uresničenjem pokazale kot potrebne.

Pomen takega doma pa se zreali predvsem v osredotočenju in zblizvanju dela posameznih tovarišic, ki so raztresene širom naše lepe domovine. Z uresničenjem započete načrta, bi se krepila zavezništvo učiteljic lastne zemlje. S to samozavestjo bi prišlo tudi do zblizanja z učiteljicami slovenskih in drugih držav. Dom bi pokazal našo ponosno učiteljico in njeno moralno silo.

Da je zadržno načelstvo delavno in res na svojem mestu, kažejo ravno poverjenice, ki jih ima zadruga že skoraj v vsakem srezu in so bile imenovane v smislu tozadevne okrožnice sekcije na vsa sreska učiteljska društva. Dolžnost teh poverjenic je, poskrbeti pri predsedstvu sreskega društva zagotovilo, da se bo ta ustanova tudi obravnavala na zborovanju.

Da bo možno sodelovanje vsem tovarišicam, tudi onim, ki jih tare gnotno vprašanje, se je zadržno načelstvo zedinilo za naslednji način zbiranja sredstev:

1. zadržni delež po 100 Din (izplačljiv naenkrat ali v obrokih);
2. pristopnina 5 Din in letna članarina 17 Din;
3. kamni v skupnem znesku 1000 Din, izplačljivi enkrat ali v obrokih, ali po mesečnih odtegljajih po 17 Din;
4. kamni v skupnem znesku 100 Din, izplačljivi enkrat ali v obrokih;
5. letne podpore po 10 Din;
6. bloki po 1 Din in 5 Din.

Najuspešnejše sredstvo so pač kamni po 1000 Din, ker le na ta način bo prišlo v do glednem času do gradnje doma.

Vsaka tovarišica, ki bi se natančneje hotela poučiti o tej zadrugi, dobi pojasnila pri poverjenici svojega sreskega društva, pri za-

družnem načelstvu v Ljubljani (šola pri Sv. Jakobu) ali pa pri tajniku gospodarskega sveta sekcije.

—g Članom Učit. samopomoči. V teh dneh ste prejeli položnice za nakazilo članskega prispevka za 365. do 368. smrtni primer in upravnino ter rezervni sklad za l. 1936. Nakazilo znaša za sance 31 Din, za zakonske pare 61 Din. Umrli so sledeči člani: Dekleva Marija, Stožec, Dr. Romih Tomaž, Novo mesto, Supan Ignacij, Brežice in Fersch Josipina, Maribor. Zadržna uprava je razposlala opomine za zaostanke, ki so v zadnjih mesecih zelo porasli. Vljudno prosimo: Ne odlašajte z nakazili! Zaostanki so vedno večji, plačilo je težje, uprava ima dosti posla in skrbi, da more zadostiti s takojšnjimi izplačili posmrtnin. — Vem članom, podpornikom in prijateljem US želi uprava: Srečno novo leto!

—g Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani r. z. z. o. z. Načelstvo naznanja, da je v letu 1935. zadruga izplačala 16 odpravnin v skupnem znesku 40.660 Din. Imen ne more javljati; kogar mika zvedeti imena, naj se obrne na načelstvo, Tyrševa cesta 17 ter priloži znamko za odgovor, pa mu bo načelstvo javilo imena. — Sedaj ste prejeli položnice, da z njimi poravnate upravnino v znesku 10 Din ter rezervno za podpore v znesku 5 Din in 1

Mladinska matica

—mm V božični številki »Jutra« piše knjižničar ene naših največjih knjižnic, »Delavske knjižnice« v Ljubljani g. Ciril Strukelj o tem, kaj čita povprečen ljubljanečan. Nas zanima predvsem, kaj najrajši čitajo otroci. O tem pravi: Otroci, ki še ne znajo čitati ali se šele uče, hočejo imeti živo ilustrirane pravljice ali pa knjige, kakor je n. pr. »Mladi risar«, ki vzbujajo njihovo domišljijo in željo, da sami rišejo in prerisujejo. V tem pogledu se čuti pri nas veliko pomanjkanje — kaj čuda, da so se tako priljubile knjige Mladinske matice. Pomagati si je treba z nemškimi izdajami.

Pri dečkih je Karel May še vedno prvi. Svenssonov »Nonni« se ni tako udomačil. Pustolovska snov je tista, ki mika čitatelja v teh letih.

Se slabše je pri nas preskrbljeno za deklice. Karel May ni zanje, od Sienkiewicza prihaja v poštev samo »Skozi pustinje«, no z »Bibi« Karin Michaelisove jim je bilo močno ustreženo. Toda kaj teh nekaj knjižic proti tolikemu povpraševanju?

—mm 4. številka »Našega roda« izide okrog 20. t. m.

—mm V oceni Pastircev piše Budal med drugim: Od Slomska preko Levstika in Stritarja do Ketteja, Zupančiča in Meška se je pri nas marsikaj izboljšalo, prav tako od začetnega »Vrtca« in »Zvončka« do »Našega roda« in »Mladinske matice«.

Bevkovi mladinski spisi se množijo kakor nemladinski. »Mladinska matica« je izdala že tretjo njegovo knjigo »Pastirca«. Nekaj drugih je izšlo v Gorici in Trstu. Glavni znaki Bevkove umetnosti bijejo iz vsake strani, iz vsake vrste: preprosto nizanje pokrajinskih in vremenskih vtiskov, naravno pribiranje trenutnih dogodkov in ugotavljanje razkosanih čuvstev, na videz sama enostavna dušeslovna drobnjav, nič zapletenega, zavitega, težkega — dokler se po par poglavjih mahoma ne zaveš, da si v mreži, v razburkanem vrtincu človeških prastrasti.

Ti trije pastirci, Ferjanč, Lenart in Blaže, imajo nekaj sorodnikov po Bevkovih vaških povestih in romanih, kjer so bolj stranske osebe. V tej knjigi so pomaknjeni v ospredje in odrasli so njih priklone: Matevž in Matevževka, gospodarji, starši in posli. Ko je zgodba že dobro napeta in zavozlana, ji pisatelj dvigne mikavnost s tem, da najmlajšega pastirca skrrije in postavi na njegovo mesto

Učiteljski pevski zbor JUU

—pev Vsemu članstvu ponovno sporočamo, da je dne 2. do 5. januarja 1936. napovedani pevski tečaj preložen na poznejši čas. Ker »Učit. tovariš« med božičnimi počitnicami ni izšel, smo preložitve tečaja objavili v dnevnem časopisu. Te poti smo se poslužili, ker so se nekateri člani javljali za prenočišča, dasi je bil tečaj preklican v številki našega glasila, ki je izšla tik pred božičnimi počitnicami.

Da se porazgovorimo o našem nadaljnjem delu, smo skicali po dnevnem časopisu sestanek članstva dne 4. januarja 1936, ki se bo vršil ob 10. uri v Glasbeni Matici. Ta naš apel ponavljamo še danes ter prosimo vse, ki jim je delo zbora pri srcu, da se sestanka polnoštevilno udeležijo.

MEDNARODNI KONGRES ZA GLASBENO VZGOJO V PRAGI

Od 4. do 9. aprila 1936. bo v Pragi mednarodni kongres za glasbeno vzgojo, ki ga organizira, na predlog angleške glasbene sekcije, Društvo za glasbeno vzgojo v Pragi pod predsedstvom ministra dr. Kamil Krofta. Društvo za glasbeno vzgojo ima naloge, vzbuditi glasbeno razumevanje in gojiti glasbeno izobrazbo. Njeno delovanje podpirajo tri glavne sekcije:

I. Sekcija za mednarodne glasbeno-pedagoške odnose. (Predsednik: dr. Ferdinand Spišček, sekcijski šef v ministrtvu za šolstvo in narodno prosveto). Izgraditev mednarodnega središča za stremljenja na polju glasbene vzgoje. Sistematično opazovanje tega delokroga v inozemstvu. Osnovanje arhiva za zbiranje glasbenega materiala vseh kulturnih držav.

Din za poštnino za vsakega zavarovanca. V letu 1936. bo treba plačati 7 odpravnin in sicer februarja 2, marca 2, novembra 1, decembra 2. — Vse učiteljice, ki imajo otroke stare od 3 do 10 let, poziva načelstvo, da jih zavaruje pri Samopomoči učit. otrok v Ljubljani. Odpravnina znaša okoli 2500 Din.

Lavrič Pavel, načelnik.

—g Za Socialni fond Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedinitelja so prispevala sledeča sreska učitelj. društva: Koprivnica, od venca 78 Din; »Kvarner« — Krk-Aleksandrovo, od venca 58 Din; Subotica, od venca 121 Din; Donji Miholjac, od venca 25 Din; Grocka, od venca 26 Din; Beograd I. školski srez, od venca 127 Din; Litija, od venca 106 Din; Radovljica, od venca 124 Din; Maribor —levi breg, od venca 93 Din; Cajetina, od venca 8 Din; Bijelo Polje, od venca 64 Din; Caribrod, od venca 42 Din; Šmarje 200 Din; Kranj 500 Din; Novo mesto 960 Din; Dragograd 485 Din; Skofja Loka 615 Din; Teslić 420 Din; Nova Kanjiža 300 Din; Koprivnica 500 Din. Skupaj 4.852 Din. Prej objavljeno 63.533 Din. Skupna zbrana vsota 68.385 Din.

—g V počastitev spomina pokojnega tovariša Vendelina Sadarja je daroval tov. Alojzij Keceļ 200 Din Učiteljskemu domu v Ljubljani. — Iskrena hvala!

pastirico Terezko. S tem dekletcem med dvema pastirjema je Bevk zasenčil Stritarjevo Delo, ki je preumetna, romantična tujka v slovenski pokrajini. Terezka je dragocen gorski brst, iz katerega v zametku kukajo blage, resne dražesti slovenskega dekleta in slovenske žene.

Bevk je odlični oblikovalec temnih strani človeške duše, ki se za zunanji svet očitujejo pretežno v lopovščinah in zločinih. Tu jih je pestro prgišče zajel pri izvru, kjer še žubore in ne podirajo jezov, a se že čuti, da jih pozneje kdaj še bodo. Vse je tako napleteno, da bi se moralo končati s kakšno smrtjo v prepadu, kakor v »Jagodici« in v mnogih Bevkovih gorskih povestih. Če si je Bevk pri tem idilničnem koncu naredil kaj sile, je vendar zaključek otroškemu svetu zelo primeren in za pastirce samo začasen; življenje jih bo že še bolj po bevkovski motalo.

V isti številki »Ljubljanskega zvonca« je priobčeno še tole:

Čitatelje bo nedvomno zanimala sodba o publikacijah Mladinske matice, ki jo je napisal ruski prevajalec in dober poznavalec vse slovenske in otroške literature N. Bahtin. — Ugajajo mu Bevkovi »Pastirci«, o katerih meni, da bi z malimi izpremembami lahko izšli v ruščini. (Čudi se, kako more biti v »tako katoliški deželi« dopuščeni stavek »Bog je bil srduca«.) Seveda je malo upanja, da bi rusko otroško založništvo izdalo knjigo, v kateri ni govora o ekonomskih vzrokih revščine. Ribičičeva knjiga »Mihec in Jakec« se mu zdi po zamisleku zanimiva, toda za današnje prilike nesprejemljiva; pravljicne povesti pa škodljive, ker so polne nesmiselnih podob hudic in drugih pošasti in uvajajo plitvo meščansko moralo. O »Miškolinu« piše, da nima nobene vsebine, dočim so »Kresnice«, ki so jih pisali otroci, izredno mikavne.

—mm Mariborer Zeitung ima v številki od 24. XII. o 3. številki »Našega roda« krajšo oceno. Daljša ocena o knjigah MM in o lanskem letniku »Našega roda« je izšla v »Popotniku« 3-4. Tudi 2. št. »Misli in dela« prinaša ugodno oceno o VI. letniku »Našega roda« in publikaciji M. M. O. N. R. pravi, da je najbolj razširjen mladinski list za leposlovje, pouk in zabavo, da je izredno zanimiv ter pestro ilustriran.

—mm Krajša ocena 3. številki »Našega roda« je izšla v »Mariborskem večerniku« od 21. decembra.

II. Sekcija za glasbeno vzgojo v šoli. — (Predsednik gimn. ravnatelj Alois Kuhaneč). Glasbena vzgoja v otroških vrtcih, osnovnih, meščanskih in srednjih šolah, univerzah, učiteljskih šolah in v privatnem pouku.

III. Sekcija za glasbeno kulturo. (Predsednik: dr. Jan Löwenbach). Poglobljenje muzikalne vzgoje v privatnem življenju, v društvih in javnosti s ciljem: zbrati različna posamezna stremljenja na tem polju.

Na kongresu bodo predavanja o temeljnih vprašanjih moderne glasbene vzgoje s praktičnimi primeri. Poleg češkoslovaških uglednih znanstvenikov, vseučiliških profesorjev Vlad. Helberta, dr. Dobroslava Orla in dr. Zdeněk Nejedlýja bodo na kongresu sodelovali tudi odlični početniki moderne glasbene vzgoje iz drugih držav kakor: Jacques Dalcroze iz Geneve, ki pride s skupino svojih najboljših učencev, predsednik mednarodnega društva za novo glasbo prof. Edward Dent iz Cambridgea, ki bo predaval o glasbeni vzgoji v Angliji, dalje generalni inšpektor za petje na vseh pariških šolah Roger-Ducasse, ravnatelj pariškega konservatorija J. Chantavoine. Na glavnem koncertnem večeru zborov raznih držav 5. aprila bodo zastopali jugoslovansko sodobno glasbo »Trboveljski slavčki« pod vodstvom A. Suligoja. »Slavčki« bodo 6. IV. tudi ilustrirali predavanje dr. Miloje Milojevića, komponista in univerzitetnega profesorja iz Beograda. Iz Rumunije pride inšpektor glasbene vzgoje G. Breazu, znan kot direktor glasbenega folklorističnega muzeja v Bukarešti. Iz Avstrije se bo udeležil kongresa komponist Ernest Krenek, ki bo vodil diskusijo o vprašanju, kaj pričakujejo komponisti od glasbene vzgoje. »Narodnyj komissariat po prosvetčenju« iz Moskve je oficijelno javil, da pošlje svojega referenta. Poleg omenjenih so obljubili sodelovanje še Majer R. iz Londona, Sachs K. iz Pariza in Schwebach E. iz Stuttgarta.